

Nereye kadar tüketeceđiz?

İnsanın tüketmesi fiilen doğanın kaynaklarını tüketmek anlamına gelir.

Yerküre denilince, onu üzerindeki biyosferle ve içinde yer aldığı atmosferle birlikte bir bütün olarak anlıyoruz ve adına genellikle “doğa” diyoruz. Ne ki, insanın varoluş nedeni doğa iken, insan onun bir parçası olduğunu unutmuş, kendisini merkeze koymuştur. Bütünün tamamlayıcı parçası olmakla, merkez olmak aynışey değildir. İnsan biyosferin bir öğesi olmaktan çıkıp, efendisi haline gelmiştir. “Homo sapiens”ten beri, en fazla biyosferle olmak üzere doğayla hem uyum, hem kavga içinde bulunmuştur, ama tabi, uyumu da belirleyen gene kavga olmuştur; diğer canlılara üstünlüğünü geliştire geliştire, doğadan ala ala, hep bana-hep bana diye tüket tüket bugüne gelmiştir. İnsanın doğayı kendine ram etmede bugünkü ölçüsüzlüğe varan yola girdiği tarihsel kavşak olan kapitalizmde, onun üretim-tüketim anlayışında aranmalıdır. Dünyada kapitalizmi aşmak üzere yola çıkan sosyalizm ise, bir başka insan-yaşam-doğa anlayışı geliştirmeyi insanlığın önüne örnek olarak koymayı başaramamış, teknolojik gelişme, prodüktivite, ekonomik büyüme gibi kapitalist toplumun değerlerini kuşanarak, kapitalizmi onlarla aşmayı esas almıştır. Kapitalizmin silahlarıyla- ve onun alanında- dövüşme bir başka yaşam, doğa ve toplum felsefesini mümkün kılmamıştır. Sistemler arası rekabet, hangi sistemin insanının daha çok ve daha kaliteli tükettiği sorusunu baş ölçüt almıştır. Hiç kuşkusuz, “sosyalist sistem” diye soyut bir özne yaratmak doğru olmaz. Çünkü sistemleri insanlar yaparlar.

Kapitalist olsun, sosyalist olsun her sistemin öznesi insan olduğuna göre, sosyalist sistemin insanı da, kapitalist ülkeninki gibi tüketime pek de farklı yaklaşmamıştır. Sonuç olarak gelişme daha fazla tüketmeyle özdeş olmuştur.

DOĞANIN KAYNAKLARINI TÜKETMEK

İnsanın tüketmesi, fiilen doğanın kaynaklarını tüketmektir. Bir başka tüketim mümkün değildir. Tüketim arttıkça, sadece doğaya daha fazla el koymakla kalmazsınız, üretirken ve tüketirken açığa çıkan artık maddelerle gerisin geriye doğayı yani biyosferi, yani sizin de içinde bulunduğunuz doğal ortamı tahrip edersiniz. Ozon tabakasının delinmesi ve radyo aktivite oranının artması veya karbon emisyonunun yarattığı küresel ısınma gibi, kimyasal ve sentetik atıkların denizleri, akar suları kirletmesi gibi...

DOĞA İNSANA KARŞILIK VERİYOR

İnsanın doğayı sömürmesi ilanihaye böyle sürüp gidememiştir: Şimdi doğa insana müdahale etmeye başlamıştır. İnsanın "insan-merkezci" (andro- santrik) olmasında şaşılacak bir şey yok. Doğadaki her hayvan bencildir, bu haklı bir bencilliktir, çünkü varolma kavgası söz konusudur, insanınki ise bilinçli bencilliktir; diğerlerininki gibi kendiliğinden veya içgüdüsel değil, akılla, iradeyle yapılan bir bencilliktir. Üstelik de insanın bencilliği ya da diyelim ki, ben-merkezciliği sadece hayatını idame ettirmekten, var olma ve yok olma kavgası vermekten ibaret değildir. Varlığını pekala sürdürebilen nice insanın ister tek tek bireyler olarak, ister topluluklar olarak (zümre, sınıf, ulus, ırk vb.) gemlenemez bir açgözlülükle daha fazlasını istediği bir gerçektir. İnsanın doymak bilmezliği gerek biyosferin daha, daha fazla sömürülmesini getirmekte, gerekse ozon tabakası delinmesinde, küresel ısınmanın dünyayı tehdit etmesinde, su kaynaklarının tükeniyor olmasında gördüğümüz gibi eko sistemlerin genelini tahrip etmektedir. Gel gelelim tüm veriler artık tersinin yapılmasının söylemesine rağmen, doğanın bu denli sömürülmeye verdiği tepkilerin biyosferi felakete götürdüğünü insan gördüğü halde, hala bencilliğinin sürmesi, artık akıllı bencillik olmaktan çıkıyor ve tüketim içgüdüsellğe dönüşüyor.

Önlenemez ihtiras, doymak bilmez bir iştiha sergiliyor. İhtira ve iştiha pek açıklayıcı olmayan sözcükler. Doğanın verdiği “Yeter!” tepkisi karşısında, insanın yaklaşan felaketi görmeyip doğayı ve dengelerini bozmakta ısrar etmesinin bir takım açıklamaları olmalıdır. Önlenemez tüketim tutkusunun insan doğası gereği olduğu gibi savlar kabul edilemez. Zira yaşam alışkanlıklarının şekillendirilmesi toplumsallıktır. Tüketimcilik içgüdü değildir., “sanayileşmiş ülkeler” denilen toplumlara özgüdür. Yani, bütün o sonu gelmez tüketim tırmanışının öznesi vardır, fiili vardır. Özne kapitalizmdir, daha doğrusu burjuvazidir, fiil onun genişletilmiş yeniden üretimidir...

Yalçın YUSUFOĞLU